

Максим БОГУСЛАВСЬКИЙ
старший науковий співробітник
Навчально-наукової лабораторії
з дослідження проблем протидії
організованій злочинності та корупції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ПРАЦІВНИКАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ПРИ ЗАЛУЧЕННІ ЇХ ДО ПРОВЕДЕННЯ МОБІЛІЗАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ

Агресія російської федерації проти України, яка розпочалася у 2014 році, а з 24 лютого 2022 року перейшла у повномасштабне вторгнення, поставила нові виклики перед Національною поліцією України та її співробітниками. Крім безпосередньої участі в бойових діях по захисту нашої країни, документуванні та розслідуванні великої кількості воєнних злочинів, виявлення колаборантів, перед поліцейськими була поставлена нова, до цих пір нехарактерна для них, функція по залученню до проведення мобілізаційних заходів. Як показав час, при виконанні цих повноважень можуть виникати окремі суперечливі та конфліктні ситуації за участю працівників Національної поліції України, що інколи призводять до порушення основних прав та свобод громадян.

З метою протидії збройній агресії російської федерації 24 лютого на території України було введено воєнний стан. Введення в Україні воєнного стану призвело до обмеження окремих конституційних прав та свобод людини і громадянина [2].

Водночас у нашій державі згідно з вимогами чинного законодавства розпочато мобілізацію осіб чоловічої статі, які підлягають призову та на яких розповсюджуються вимоги Закону «Про військовий обов'язок і військову службу» [6]. Проведення мобілізаційної роботи покладено на територіальні центри комплектування та соціальної підтримки. Вони виконують завдання з проведення мобілізації відповідних категорій населення нашої держави з метою належного функціонування Збройних Сил України, виконання в повній мірі покладених на них обов'язків по захисту від агресора тощо [7].

При виконанні своїх завдань із проведення мобілізаційних заходів по встановленню осіб, які підлягають мобілізації, працівники ТЦК та СП досить часто проводять перевірку документів, що посвідчують особу громадянина, на вулицях та в інших громадських місцях, як то: торгово-розважальні центри, спортивні заклади, ресторани, кафе тощо. При цьому відповідно до чинного законодавства право на проведення перевірки документів в осіб,

огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян надано відповідним уповноваженим особам правоохоронних органів та ЗСУ, які визначені в наказі коменданта. Уповноважена особа має право вимагати в особи пред'явлення нею документів, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи, у таких випадках:

особа, яка перевіряється, схожа на ту, яка перебуває в розшуку за вчинення правопорушення, або вважається безвісно зниклою;

є достатні підстави вважати, що особа, відносно якої здійснюється перевірка, хоче або намагається вчинити правопорушення;

особа перебуває на території чи об'єкті із спеціальним режимом охорони;

у особи, відносно якої здійснюється перевірка, є зброя або інші речі, які заборонені законодавством до вільного обігу, або потребують відповідного дозволу для володіння ними;

якщо особа, відносно якої здійснюється перевірка, знаходиться безпосередньо на місці вчинення правопорушення (кримінального чи адміністративного), місці ДТП або іншої надзвичайної події;

якщо зовнішні ознаки особи, його дії створюють достатні підстави вважати, що він причетний до вчинення правопорушення, або транспортний засіб, яким він керує, може бути знаряддям чи об'єктом вчинення правопорушення;

особа, відносно якої здійснюється перевірка, порушила заборони, які були введені на території, де запроваджено воєнний стан [4].

Як бачимо, дані випадки, коли представники ТЦК та СП мають право перевіряти документи у громадян, фактично повністю співпадають з випадками, які перелічені в ст. 32 Закону України «Про Національну поліцію» та надають право проведення перевірки документів особи працівникам НП України [3].

Нерідко, про що свідчить велика кількість відеороликів, що розміщені в мережі Інтернет, представники ТЦК та СП зупиняють громадян і вимагають у них документи, що посвідчують їх особу, без підстав, що передбачені в Постанові Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 №1456. При цьому часто такі перевірки проводяться спільно з працівниками Національної поліції, хоча в даному випадку необхідно пам'ятати, що працівники поліції мають право здійснювати перевірку документів лише за наявності підстав, вказаних в ст. 32 Закону України «Про Національну поліцію». В іншому випадку будуть порушуватись права громадян України, передбачені Конституцією.

---

1. Закон України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 44, ст.416)// <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text>.

2. Указ Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» Указ затверджено Законом № 2102-IX від 24.02.2022 / <https://zakon.rada.gov.ua/>

laws/show/64/2022#Text.

3. Закон України «Про Національну поліцію» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст.379) / <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 №1456 «Про затвердження Порядку перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян під час забезпечення заходів правового режиму воєнного стану» / <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1456-2021-%D0%BF#Text>.

5. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 №1455 «Про затвердження Порядку встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, обмеження свободи пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також руху транспортних засобів в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан» / <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1455-2021-%D0%BF#Text>.

6. Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 27, ст.385) / <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text>.

7. Постанова Кабінету Міністрів України від 23.02.2022 №154 «Про затвердження Положення про територіальні центри комплектування та соціальної підтримки» / <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/154-2022-%D0%BF#Text>.

Аліна ГАРКУША

доцентка кафедри

кримінального процесу

та стратегічних розслідувань,

кандидатка юридичних наук, доцентка

Олександр АСЛАМОВ

здобувач вищої освіти

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

З моменту повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України було внесено ряд змін до низки нормативно-правових актів, що регламентують діяльність слідчих підрозділів, що не могло не вплинути на їх діяльність в рамках кримінального процесу. Саме тому є необхідність переглядати та адаптувати процес проведення слідчих (розшукових) дій в умовах, коли суспільні відносини між суб'єктами кримінального процесу можуть виникати в умовах воєнного стану та постійної небезпеки.

Розділом IX-1 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) передбачено особливий режим досудового розслідування,